

LATOPIS NESTORA

stary tekst mnicha Ławrentego z XIV wieku

Armoryka

Nestor

LATOPIS

stary tekst mnicha ławrentego z XIV wieku

**Armoryka
Sandomierz 2015**

Seria: BIBLIOTEKA TRADYCJI SŁOWIAŃSKIEJ Nr 26

Redaktor serii: Andrzej Sarwa
Projekt okładki: Juliusz Susak

Na okładce: *Minione...*,
fot. Elżbieta Sarwa (2012)

Copyright © 2015 by Wydawnictwo „Armoryka”

Wydawnictwo ARMORYKA
ul. Krucza 16
27-600 Sandomierz
tel +48 15 833 21 41
e-mail: wydawnictwo.armoryka@interia.pl
<http://www.armoryka.strefa.pl/>

ISBN 978-83-8064-065-8

LATOPIS NESTORA

STARY TEKST MNICHA ŁAWRENTEGO Z XIV WIEKU.

ODDZIAŁ PIERWSZY.

Część przez Schlözera krytycznie wypracowaną

przepolszczył

Juljan Kotkowski.

„Cudze rzeczy dobrze wiedzieć, a swoje potrzebą.”

MAX. FREDRO.

KLJÓW.

NAKŁAD AUTORA.

1860.

Poswala się drukować, pod warunkiem złożenia w Komitecie Cenzury, prawem przepisanej liczby egzemplarzy. Kijów. 1859 r. Sierpnia 21 dnia.

Cenzor **0. Nowicki.**

W Drukarni Uniwersyteckiej.
Członkami **JÓZEFA ZAWADZKIEGO.**

Ławrentiewskaja Letopiś. DREWNIJ tekst letopisi Nestora.

Ławr. Ipat. Cbleb. Radz. Troic.

Se powieści wremiannych let (czernorizca Fedos'ewa manastyria Peczer'skaho), otkudu est' poszła. Ruskaja zemla, kto w Kiewie nacza perwiee kniaziiti i otkudu Ruskaja zemla stała est'.

Se naczem powiest' siju. Po potopie perwiee synowe Noewi razdielisza zemlu Sim, Cham, Afet. I jasia w'stok Simowi: Persida, Watr' ¹⁾, toże i do Indikija w dołgotu, i w szirinu i do Nirokurija ²⁾, jakoże reszci ³⁾ ot w'stoka i do połuden'ja i Suriija, i Midia po Efrat rieku, Wawilon, Korduna ⁴⁾, Asurjane, Misopotamira, Arawija stariejszaja, Elmais ⁵⁾, Indi, Arawija silnaja, Kulii ⁶⁾, Komaginy ⁷⁾, Finikija wsia. Chamowi ze jasia połuden'naja strana: Ejupet, Efiwop'ja, priležaszczija ko Indom, drugaja że Efiwop'ja, iz neja že ischodit' rieka Efiop'skaja Czermna, te-

Wiktor Wasniecowa (1848-1926), *Kronikarz Nestor*,
źródło: <https://commons.wikimedia.org>

**Latopis mnicha Lawrentego. Starożytny
text Latopisu Nestora.**

Ławr. Hipac. Chleb. Radz. Troic.

Ota powieści lat dawnych (mnicha, z Peczerskiego monasteru Teodozego), jakim sposobem powstała Ruska ziemia, kto naprzód zaczął kniażyć w Kijowie i odkąd Ruska ziemia bierze swój początek.

Zacznijmy więc tę powieść. Po potopie pierwsi Synowie Noego Sem, Cham i Jafet rozdzielili ziemię. I dostał się wschód Semowi: Persia, Baktryana wzdłuż aż do Indii, a w szersz do Nirokurja — tak mówiąc jak by ze wschodu na południe i Syrja i Midia po rzekę Eufrates, Babilon, Koroduna, Assyrja, Mezopotamia, najdawniejsza Arabia, Elmaus, Indya, silna Arabia, Colesyria, Kamagenia i cała Fenicya. Chamowi zaś dostała się część południowa: Egipt, Etyopia stykająca się z Indyją, inna Etyopia, z której wycieka rzeka Czerwona, płynąca na wschód,

kuszczi na w'stok, Fiwa, Liwija prilezaszczi do Kirinija ^{*)}, *Marmarija*, Suritie ^{*)}, Liwui drugaja, Numid'ja, *Masurija*, Mawritan'ja protiwu suszczi Gadirie ^{*)}; suszczim że ko wostokom imat' Kili-kiju, Pam'filiju, Pisidiju, *Mosiju* ¹¹⁾ Łukaoniju, Frugiju, *Kamaliju* ¹²⁾ Likiju, Kariju, Łud'ju, Masiju druguju, Troadu, Eolidu, Wifuniju, staruju Frugiju; i ostrowy nieki imat': Sar'dani, Krit, Kupr i riekę *Gieonu*, zowemuju Nił. Afetu że jaszas' połunoszcznyja strany i zapadnyja: Midijska, Al'wan'ja, Armenijska małaja i welikaja, Kapadokijska, Feflagoni, Gałat, Kołchis, Wosporii, Meoti, *Derewi*, Sarmati, Tawriani, Skufijska, Fraci, Makidon'ja, Dalmatijska, Mołosi, Fesaljska, Łokrijjska, Pelenijska jaże i Połoponis nareczesia, Arkadijska, Ipironijska ¹³⁾, Ilurik, Słowienska, Łuchitijska ¹⁴⁾, An'driakijska ¹⁵⁾, On'driejatin'skaja puczina ¹⁶⁾; imat' że i ostrowy: Writaniju, Sikiliju, Ewiju, Rodoka, Chiona, Lezwona, Kofirana, Zakun'fa, Kefalin'ja, Ifakinu, Ker'kuru, czas' Asijskija strany naricaemuju Oniju, riekę Tigru, tekuszczuju meżiu Midy i Wawilonom; do Ponet'skoho moria na połnoszcznyja strany, Dunaj, D'niestr i Kawkajzinska gory ¹⁷⁾, reksze Ugor'ski, i ottudie doże i do Dniepra; i proczaja riekę: Desna, Pripet', Dwina, Wołchow, Wołga, jaże idet' na wstok w czas' Simowu. W Afetowie że czasti siediat' Rus', Cziud' i wsi jazyci, Meria, Muroma, Wes', Mor'dwa, Zawo-

Thebaida, Libia sięgająca. Cyrenaiki, Marmaria Syrt, druga Libia, Numidia, Masuria, Mawritania leżąca naprzeciw Gadesu; z leżących zaś na wschód (ziemi) dostały się mu (Chamowi) Kilikia, Pamfilia, Pisydia, Mixia, Likaonia, Frygia, Kamalia, Likia, Karia, Lidia, druga Mixia, Troada, Eolia, Bithynia, stara Frygia; dostały się też niektóre wyspy: Sardynia, Kreta, Cypr i rzeka Geona nazwana Nilem. Jafetowi zaś dostały się północne i zachodnie kraje: Media, Albania, mała i wielka Armenia, Kappadokia, Paflagonia, Galacia, Kolchida, Bosfor, Meotys, Derewi, Sarmacia, Tauryda, Skitia, Trakia, Makedonia, Dalmacia, Molosy, Tessalja, Lokrida, Pelasgia co się i Peloponezem zowie, Arkadia, Iporonia, Iliria, Słowenia, Lechitia, Adryakia, adryatycka odnoga; i wyspy dostały się: Brytania, Sycylia, Eubeja, Rodos Chios, Lesbos, Cythera, Zacynth, Kefalonia, Ithakia, Korcyra i część azjatyckiej ziemi nazwanój Jonią, rzeka Tygrys, ciekąca między Medyą i Babilonią; ku Pontowi zaś z ziem północnych: Dunaj, Dniestr, góry Kaukazkie albo Węgierskie (Karpaty) a stąd (wszystko) aż do Dniepru; inne się też dostały mu rzeki: Desna, Prypeć, Dzwina, Wołchow, Wołga, która płynie na wschód do działu Semowego. W wydziale zaś Jafeta zamieszkali: Russowie, Czud' i wszystkie narody: Meria, Muroma, Weś, Mordwa,

locz'skaję Czud', Perm', Peczera, Jam', Ugra, Litwa, Zimiegoła, Kors', Siet'goła, Lub'; Lachowe że, i Prusi, Czud' prisiediat' k moriu Wariaż'skomu; po semu że moriu siediat' Wariazi siemo ko w'stoku do prediela Simowa, po tomu że moriu siediat' k zapadu do zemle Agnianski i do Wołosz'ski. Afetowo bo i to koleno: Wariazi, Swei, Urmane, Gotie, Rus', Agniane, Haliczane, Woł'chwa, Rimlane, Niemci, Korlazi ¹⁸⁾, Wen'dici ¹⁹⁾ Friagowe i proczii; doże prisiediat' ot zapada k połuden'ju ²⁰⁾ i s'siediat'sia s plemianem Chamowym.

Sim że, i Cham, i Afet, rozdzieliwsze zemlu, żreb'i metawsze ne prestupati nikomuże w.żrebij braten', žiwiachu koźdo w swojej czasti. Byst' jazyk edin, i umnoziwszem'sia czelowiekom na zemli, pomyslizza sozdati stołp do nebese, w dni Nektana i Fałeka; i sobraszasia na miestie Senar poli zdati stołp do nebese i grad około eho Wawilon, i sozdasza stołp za 40 let, neswerszen byst'. I snide Gospod' Boh widieti grad i stołp, i recze Gospod': se rod edin i jazyk edin. I s'miesi Boh jazyky, i razdieli na 70 i 2 jazyka, i razijsija po wsej zemli. Po razmieszen'í že jazyk; Boh wietrom welikim razruszi stołp; i est' ostanok eho promeziu Asiura i Wa-

Zawołocka Czud, Perm, Peczora, Jam, Ugra, Litwini, Żmudzini, Kurlandczykowie, Lettowie, Liwończykowie, Lachowie zaś i Prusacy Cziud' zamieszkali u morza Wariagskiego, koło którego i Waragowie mieszkają aż tu do Semowego wydziału; ci zaś sami Waragowie na zachód od tego morza sięgają (ziemi) Angielskiej i Włoskiej. I te jeszcze narody należą do pokoleń Jafetowych: Waragowie, Szwedy, Norwegowie, Goty, Rusy, Anglicy, Haliczanie, Wołochy, Rzymianie, Niemcy, Korlazy, Wenecyanie, Francuzi i inni. Ci zamieszkali od zachodu na południe i stykają się s plemieniem Chama.

A gdy Sem, Cham i Jafet podzielili ziemię, rzucili losy, aby się z nich nikt nie wdzierał do wydziału bratniego, a każdy mieszkał w swojej części. Jednego jeszcze używano wtedy języka, ale gdy się ludzie rozmnożyli na ziemi, to zamysłili, za czasów Nektana i Faleka wznieść słup aż do nieba; zebrali się więc na polu, koło Sennaru, żeby ten słup wymurować, a koło niego miasto Babilon. 40 lat budowali i jeszcze go nieskończyli. I zstąpił Pan Bóg popatrzeć na słup i miasto i rzekł: oto plemię jedno i język jeden. I pomieszał Bóg ich języki, rozdzielił na 72 narzecza i rozproszył po całej ziemi. Po zmieszaniu języków Bóg wiatrem wielkim słup zniszczył. Dziś jeszcze między Assyrią

wilona, i est' w wysotu i w szirotu łokot 5433, i w leta mnoga chranim ostanok. Po razruszen'í ze stołpa i po raźdielen'í jazyk, prijasza synowe Simowi w'stocznyja strany, a Chamowi synowe połuden'nyja strany, Afetowi ze prijasza zapad i połunoszcznyja strany. Ot sich że 70 i 2 jazyku bys' jazyk Słowienesk ot plemeni Afetowa, Norci ²¹⁾ eže su' Słowiene.

Po mnoziech że wremianiech sieli su' Słowieni po Dunaewi, gdzie est' nynie Ugor'ska zemla i Bołgar'ska. Ot tiech Słowien razidoszasia po zemle i prozwaszasia imeny swoimi, gdzie siedsze na ktorom miestie: jako przedsze siedosza na riecie imianem Morawa i prozwaszasia Morawa, a družii Czesi narekoszasia; a se ti że Słowieni Chrowate Bielii, i Sereb', i Chorutane ²²⁾. Wołchom ²³⁾ bo naszedszem na Słowieni na Dunajskija, siedszem w nich i nasilaszczem im, Słowieni że owi przedsze siedosza na Wisle i prozwaszasia Lachowe, a ot tiech Lachow prozwaszasia Polane, Lachowe družii Łuticzi, ini Mazowszane, ini Pomoriane. Takoże i ti Słowiene ²⁴⁾ przedsze i siedosza po Dniepru, i narekoszasia Polane, a družii Drowlane, zane siedosza w lesiech; a družii siedosza meźiu Pripeťju i Dwinoju, i narekoszasia Dregowiczzi; inii siedosza na Dwinie i narekoszasia Połoczane,

i Babilonem widnieją jego ruiny wysokie na 5433 łokci i na tyleż szerokie. Po zniszczeniu zaś słupa i po rozdzieleniu języków synowie Sema zajęli wschodnie ziemie, a Synowie Chama południowe, Jafeta zaś synowie posiadli zachodnie i północne krainy. Od tych zaś 70 i 2 narodów pochodzi z pokolenia Jafetowego naród Słowiański, Norcy, którzy są Słowianami.

A po latach wielu osiedli Słowianie na Dunaju gdzie teraz Węgryja i Bułgaryja. Od tych Słowian rozeszli się po ziemi i przezwali się imionami od miejsc na których osiedli. Tak — osiedli na rzece Morawie przezwali się Morawianami, inni nazwali się Czechami — są to ciż Słowianie (co) Chrobaci Biali, Serbowie i Chorutanie. Gdy zaś Rzymianie naszli na Słowiany naddunajskie, usadowili się pomiędzy nimi i zaczęli ich ciemnić, Słowianie owi przeszli (z tamąd) osiedli na Wisle i nazwali się Lechami, a od tych Lechów, (jedni) przezwali się Polanami, drudzy Lechowie Lutyczanami, inni Mazowczanami a jeszcze inni Pomorzczanami. Ci sami Słowianie (z nad Wisły) osiadłszy nad Dnieprem, przezwali się także Polanami a inni Drewlanami osiedli bowiem w lasach; inni osiedli między Prypecią i Dzwinią i nazwali się Dregowiczczanami, inni znowu osiedli na (samój) Dzwinię i przezwali się Połoczczanami,

riecz'ki radi, jaže wteczet' w Dwinu, imianem Połota, ot seja prozwaszasia Połoczane. Słowieni že siedosza okolo ezeria Iłmeria, prozwaszasia swoim imianem i sdielasza grad, i narekosza i Now'gorod; a družii siedosza po Desnie, i po Semi, po Sule, i narekoszasia Siewer. Tako razidesia Słowien'skij jazyk; tiemže i gramota prozwasia Słowien'skaja.

Polanom že žiwšim osobie po goram sim bie puť iz Wariag w Greki; i iz Grek po Dniepru, i werch Dniepra wołok do Łowoti²³⁾ po Łowoti wniti w Iłmer' ozero welikoe, iz neho že ozera poteczet' Wołchow i w'teczet' w ozero welikoe Newo, toho ozera wnidet' us't'e w more Wariaž'skoe i po tomu moriu iti do Rima, a ot Rima priti po tomu že moriu ko Cariugorodu, a ot Cariagoroda priti w Pont more, w nē že wteczet' Dniepr rieka. Dniepr bo potecze iz Okow'skaho lesa, i poteczet' na po'dne; a Dwina iz toho že lesa poteczet', a ideť na połunoszcz'e, i wnidet' w more Waraž'skoe; iz toho že lesa potecze Wołga na w'stok, i w'teczet' sem'judesiat' žeret' w more Chwalis'skoe. Tiemže i iz Rusi mozet' iti w Bołgary i w Chwalisy, na w'stok doiti w žrebij Simow; a po Dwinie w Wariagi, iz Wariag do Rima, ot Rima do ple-

od rzeczki Połota, która wpada do Dzwiny - od niej to nazwali się Połoczanami. Słowianie zaś osiedli koło jeziora Ilmenu, własną nazwę przyjęli, wybudowali miasto i nazwali je Nowogrodem; inni (zaś) co osiedli po Desnie, po Sejmie i po Sule nazwali się Siewierjanami. Tak to rozeszło się Słowiańskie plemię, od którego i pismo przezwane zostało Słowiańskiem.

Przez Polany, osiadłe z osobna na tych górach, szła droga z Waragii do Grecji, a z Grecji po Dnieprze i od źródeł jego do Łowati; po Łowati zaś wchodziła do dużego jeziora Ilmenu, z którego to jeziora wycieka Wołchow i wpada do wielkiego jeziora Newo, którego znowu ujście wpada do morza Wariagskiego, a tym już morzem do Rzymu; z Rzymu zaś, tem że morzem do Cargradu, z Cargradu zaś (droga) szła do morza Pontyjskiego, do którego wpada rzeka Dniepr. Dniepr zaś wypływa z Okowskiego lasu i płynie na południe, a Dzwina także z tego wypływa lasu ale płynie na północ i wpada do morza Wariagskiego; z tego też lasu wypływa na wschód Wołga i wpada siedmiudziiesięciu ujściami do morza Chwaliskiego (Chwałimskiego-Kaspijskiego). Można więc (tą drogą) z Rusi dostać się do Bułgarii i Kaspii, na wschód do wydziału Semowego, a po Dzwinię do Waragii, z Waragii do Rzymu, z Rzymu

meni Chamowa. A Dniepr wteczet' w Ponet'skoe more żerełom, eże more słowet' Ruskoe, po nemu że uczył swiatyj On'driej brat Petrow.

Jakoże riesza, On'drieju uczaszczu w Sinopii i przedsziu emu w Korsun' uwidie, jako iz Korsunia bliz' ust'e Dniepr'skoe, w'schotie poiti w Rim i pride w ust'e Dniepr'skoe; ottole poide po Dniepru gorie, i po prikuczaju pride i sta pod gorami na berezie. Zautra w'staw i recze k suszczim s nim uczenikom: „widite li gory sija? jako na sich gorach wozsijaet' blahodat' Boż'ja, imať grad welik byti, i cerkwi mnogi Boh w'zdwignuti imať.“ W'szed na gory sija, blahosłowi ja, postawi krost, i pomoliw'sia Bohu, i s'lez s gory seja, idieże posleže byst' Kiew, i poide po Dniepru gorie. I pride w Słowieni, idieże nynie Now'gorod; i widie tu ludi suszczaja, kako est' obyczai im i kako sia myjuť, chwoszczut'sia i udiwisia im. Ide w Wariagi i pride w Rim, ispowieda²⁶), eliko nauczi i eliko widie, i recze im: „diwno widiech Słowien'skuję zemlu, iduczci mi siemo widiech bani dreweny, i pereżgut' è ramiano, sowłokut'sia i budut' nazi, i oblejut'sia kwasom usnijanym, i wozmut' na sia prut'e mladoe, b'jut'sia sami i tohosia do-

mu do wydziału Chama. Dniepr zaś wpada ujściem da morza Pontyjskiego, które słynie pod nazwą Ruskiego, na jego wybrzeżach nauczał Sw. Jędrzej brat Piotra.

Jest podanie, że gdy (Sw.) Jędrzej nauczał w Synopie i przyszedł do Chersonu, dowiedział się, że blisko niego jest ujście Dniepru, (a że) chciał pójść do Rzymu, zaszedł (więc) do ujścia Dniepru, stąd po Dnieprze udał się w górę i stanął pod górami na brzegu. Nazajutrz wstał i rzekł do znajdujących się przy sobie uczniów: »czy widzicie te góry? oto na nie spłynie łaska boska; (na nich) stanie wielkie miasto i mnogie wzniosą się cerkwie. (Poczem) wstąpił na góry, błogosławił je, krzyż postawił i pomodliwszy się Bogu zszedł z góry, na której potem stanął Kijów, i popłynął w górę po Dnieprze. A przyszedłszy do Słowian gdzie dziś (stoi) Nowgorod, widział tu ludzi osiadłych: jakie mają obyczaje, jak się umywają, biją się miotłami w łaźniach i wielce się dziwował temu. Poszedł (złąd) do Wariagów, przyszedł do Rzymu i opowiadał jako nauczał i co widział i rzekł do nich: „kiedy tu szedł (do Rzymu) widziałem dziwy w ziemi Słowiańskiej, widziałem łaźnie drewniane, jak je przepalają do czerwona (to jest piece kamienne w łaźniach), rozbierają się do naga, zlewają się octowym kwasem, biorą młode pręty

b'jat', egda wlezuť li žiwi, i oblejutsia wodoju studenoju, tako oziwuť; i to tworiat' po wsia dni nemuczimi nikim'že, no sami sia muczať, i to tworiat' ne mowen'e sobie, a muczen'e." Ty słyszaszczce diwlachusia; On'driej že byw w Rimie, pride w Sinopiju.

Polanom že žiwuszczem osobie i wołodiejuszczem rody swoimi, iže i do see brat'j biachu Polane, i žiwiachu každo s swoim rodom i na swoich miestiech, władiejuszczce každo rodom swoim. Bysza 3 brat'ja, edinomu imia Kij, a drugomu Szczek, a tret'emu Choriw, sestra ich Łybed'. Siediaszczce Kij na gorie, gdje že nynie uwoz Boriczew, a Szczek siediasze na gorie, gdje nynie zowetsia Szczekowica, a Choriw na tret'ej gorie, ot neho že prozwasia Chorewica; i stworisza grad; wo imia brata swoeho stariejszaho, i narekosza imia emu Kiew. Biazsze około grada les i bor welik i biachu łowiaszczca zwier'; biachu muži mudri i smysleni, naricachusia Polane, ot nich že est' Polane w Kiewie i do seho dne. Ini že ne swieduszczce rekosza, jako Kij est' perewoznik byť; u Kiewa bo biazsze perewoz tohda s onoja storony Dniepra, tiem głagolachu: na perewoz, na Kiew. Aszczce bo by perewoznik Kij, to ne by¹⁷⁾ cho-

i sami się ćwiczą do tego, że ledwo żywi wychodzą, (potem) oblewają się zimną wodą i tym sposobem przychodzą do siebie; tak robią po całych dniach; że ich nikt nie męczy, męczą więc sami siebie i sprawiają (sobie) nie kąpiel ale udręczenie." Słyszący to dziwili się; Jędrzej zaś pobywwszy (czas jakiś) w Rzymie powrócił do Synopu.

Polanie mieszkali z osobna każdy (ród) na swoim miejscu i ze swojemi semijami, któremi rządzili. Było trzech braci: jednemu na imię Kij, drugiemu Szczek, a trzeciemu Chorew, siostra ich Lybeń (nazywała się). Kij siedział na górze, gdzie dziś wąwoz (?) Boryczew, a Szczek (także) na górze, co się dziś Szczekowicą zowie, a Chorew na trzeciej górze, która od niego wzięła nazwę Chorewica. I wybudowali gród w imię najstarszego brata, który nazwali Kijowem. Był las koło grodu i bór wielki, trudnili się (więc mieszkańcy grodu) łowiectwem, byli mądrzy i przemyślni, nazywali się Polanami, od których są w Kijowie Polanie i po dziś dzień. Nieświadomi zaś (tego podania) twierdzili jakoby Kij był przewoźnikiem, bo wówczas istniał koło Kijowa przewóz z tamtej strony Dniepru — mówiono przeto: na przewóz, na Kijów. Gdyby zaś Kij był przewoźnikiem, to nie robił by wyprawy

dił Cariugorodu; no se Kij kniaźasze w rodie swoem; prichodiwszuiu emu ko cariu, jakoże skazajuł, jako weliku czest' prijał ot caria, pri ktorom prichodiw cari. Iduszcziu że emu opiat', pride k Dunaewi, w'złubi miasto i srubi gradok mał, chotiasze siesti s rodom swoim, i ne dasza emu tu bliz' żiwuszczi; eże i do nynie naricziuł Dunajci gorodiszcze Kieweć. Kiewi że priszedzuiu w swoj grad Kiew, tu żiwot swoj skoncza²⁹⁾; a brat eho Szczek i Choriw i sestra ich Łybed' tu skonczaszasia.

I po sich braći derżati²⁹⁾ počasza rod ich kniażeń'e w Polach; w Derewlach swoe, a Dregowiczi swoe, a Słowieni swoe w Nowiego-rodie, a drugoe na Połotie, iże Połoczane. Ot nich że Kriwiczi, iże siediał' nawerch Wołgi, i nawerch Dwiny i nawerch Dniepra, ich że grad est' Smolen'sk; tuda bo siediał' Kriwiczi, taże Siewer ot nich. Na Bieleozerie siediał' Wes', a na Rostow'skom ozerie Meria, a na Kleszczinie ozerie Meria że; po Ocie recie, gdzie potecze w Wołgu Muroma jazyk swoj, i Czeremisi swoj jazyk, Mor'dwa swoj jazyk. Se bo tokmo Słowienesk jazyk w Rusi: Polane, Derewlane, Nougorod'ci, Połoczane, Dregowiczi, Siewer', Bużane, zane siedosza po Bugu, posleże Welyniane. A

na Carogród; lecz że Kij panującym był w swym rodzie, to, według opowieści, wielka go cześć spotkała od Cara do którego chodził. Gdy zaś powracał nazad zatrzymał się na Dunaju, upodobał (to) miejsce i założył miasteczko, chcąc w niem osieść z całym rodem; przeszkodzili mu w tém okoliczni mieszkańcy. Naddunajcy dotąd jeszcze nazywają to miasteczko Kijowcem. Kij zaś powróciwszy do swego grodu Kijowa, w nim swój żywot zakończył, również bracia jego Szczek i Chorew i Siostra ich Łybeđ tu pomarli.

A po tych braciach (trzech) ród ich poczęł dzierżeć panowanie nad Polanami; nad Drewlanami zaś inny (ród panował), a inny nad Dregowiczami; inny też nad Słowianami w Nowogrodzie, a inny nad Połotą, gdzie Połoczanie. Od tych że Połoczan (na zachód) u źródeł Wołgi, Dźwiny i Dniepra (osiedli) Krywiczanie, których gród jest Smolensk; tu więc osiedli Krywiczanie i Siewierzanie (koło nich). Na Białozierzu siedzą Weś, a na jeziorach Rostowskiem i Kleszczyńskiem, Meria; na Ocie rzecze, która wpada do Wołgi Muroma, Czeremisy, i Mordwa, każde z odmiennem narzeczem. Na Rusi te bowiem tylko ludy mówią po Słowiańsku: Polanie, Drewlanie, Nowogrodzianie, Połoczanie, Dregowiczanie, Siewierzanie, Bużanie z tąd (nazwani), że osiedli na Bugu i nareszcie Wołynianie.

se suť inii jazyci, iże dan' dajut' Rusi: Cziud', Meria, Wes', Muroma, Czeremis', Mor'dwa, Perm', Peczera, Jam' Litwa, Zimigola, Kors', Norowa, Lib'; si suť swoj jazyk imuszce, ot kolena Afe-towa, iże žiwuť w stranach połunoszcznych.

Słowien'sku że jazyku, jakoże rekocho, žiwuszczu na Dunai, pridosza ot Skuf, reksze ot Kozar, rekoimii Bołhare, siedosza po Dunaewi, naselnici Słowienom bysza. Posem pridosza Ugri Bielii, nasledisza zemlu Słowien'sku; si bo Ugri počasza byti pri Iraklii caria, iże nachodisza na Chozdroja caria Per'skaho. W si że wremiana bysza i Obri, chodisza na Iraklija caria i mało eho ne jasza; si że Obrie woewachu na Słowieniech i primuczisza Duleby, suszczaja Słowieny, i nasil'e tworiachu ženam Duleb'skim: aszcze pojechati budiasze Obrinu, ne dadiasze w'priaczi konia, ni woła, no welasze w'priaczi 3 li, 4 li, 5 li žen w telegu i powezti Ob'riena; tako muczachu Duleby. Bysza bo Ob'rie tielom welici i umom gordi, i Boh potrebi ja, pomrosza wsi, i ne ostasia niedin Ob'rin; est' prit'cza w Rusi i do seho dne: pogibosza aki Obrie

Inojęzyczne zaś ludy, co dań składają Rusi są: Cziud' (Czuchoni), Meria, Weś, Muroma, Czere-misy, Mordwa, Permianie, Peczora, Jam', Litwini, Żmudzini, Kuroni, Narowa i Liwończykowie; te (ludy) także własne mają narzecze, (pocho-dzą) z pokolenia Jafetowego, mieszkającego w stronach północnych,

Gdy zaś, jak już powiedziano, Słowianie zamieszkiwali Dunaj, wtedy ze Skitii albo z Kozarii przybyli tak nazwani Bulgarowie, osiedli na Dunaju i stali się osadnikami pomiędzy Słowianami. Następnie przybyli Biali Ugrowie (Węgrzy), którzy posiadli ziemię Słowiańską. Ci Ugrowie pojawili się za czasów Cara Herakliusza i z nim razem napadli na Cara Perskiego Chozroja. W tych że czasach zjawili się Obrowie, (którzy znowu) napadli na Herakliusza i omal go nie pojмали. Ciż Obrowie (Awarowie) wojowali i ze Słowiany i uciemieźłali Dulebów istnych Słowian i gwałcili żony Dulebów; bo gdy Obrzyn chciał gdzie pojechać, to nie zapręgał konia, ani wołu, ale kazał zaprzadź 3, 4 albo 5 kobiet do wózka i wieść siebie. Tak to (Obrzyni) męczyli Dulebów. Byli bowiem Obrzyni ogromnego wzrostu, a dumnego umysłu i zniszczył ich Bóg, wyginęli wszyscy tak że ani jednego nie zostało Obrzyna. Dotąd jeszcze jest przysłowie na Rusi: zginęli jako Obrzyni,

ich de niest' plemeni, ni nasled'ka. Po sich ze pridosza Peczeniezi; paki idosza Ugri Czernii mimo Kiew, posleze pri Olzie.

Polanom ze ziwuszczem osobie, jakoze rekochoom, suszcze ot roda Słowien'ska, i narekoszasia Polane, a Drewiania ze ot Słowien'ze, i narekoszasia Drewlane; Radimiczi bo i Wiaticzi ot Lachow. Biasta bo 2 brata w Lasiech, Radim, a drugij Wiatko; i przised'sza siedosta, Radim na S'ziu, prozwaszasia Radimiczi, a Wiat'ko siede s rodom swoim - po Ocie, ot neho ze prozwaszasia Wiaticzi. I ziwiachu w mirie Polane, i Derewlane, Siewer, i Radimicz', i Wiaticzi i Ghrwate. Dulebi ziwiachu po Bugu, gdzie nynie Welynianie, a Ułuczi ³⁰⁾, Tiwer'ci siediachu po Dniestru, prisiediachu k Dunaewi; bie množ'stvo ich, siediachu bo po Dniestru oli do moria, sut' gradi ich i do seho dne, da to sia zwachu ³¹⁾ ot Grek Welikaja Skuf'.

Imiachu bo obyczai swoi, i zakon otec' swoich i predan'ja, každo svoj nraw. Polane bo swoich otec' obyczaj imuť krotok i tich, i stydien'e k snocham swoim i k sestram, k materem i k rodzitelem swoim, k swekrowem, i

których rodu, ni pokolenia nie zostało. Za tymi przybyli Pieczyngowie, a potem jeszcze przechodzili koło Kijowa Czarni Ugrowie (którzy się) potem (zjawili) przy Olegu.

Polanie zaś mieszkający, jak powiedziałem, z osobna i pochodzący od plemienia Słowiańskiego przezwali się Polanami; Drewlanie, także ze Słowian, Drewlanami; Radymiczanie zaś i Wiatyczanie od Lachów (początek biorą). Było bowiem dwóch braci u Lachów: Radym i Wiatko. Radym osiedlił się na (rzece) Soży, a Wiatko z plemieniem swoim na Ocie; złąd i wzięły się nazwy Rudymiczanie i Wiatyczanie. A mieszkali w mirze: Polanie i Drewlanie, Siewierzanie i Radymiczanie, Wiatyczanie i Chrobaci. Dulebowie osiedli na Bugu gdzie dziś (są) Wołynianie; a Lutyczanie i Tiwercy osiedli na Dniestrze, sięgając Dunaju. Tych wielka była mnogość, rozciągali się bowiem od Dniestru do morza, grody ich pozostały po dziś dzień. A Grecy wszystko to nazywali Wielką Skitią.

Mieli zaś (Słowianie) swoje zwyczaje, (wynawali) religiję swych ojców i (pielegnowali) podania, a wszyscy odróżniali się sobie właściwym charakterem. Polanie bowiem są łagodnego i spokojnego usposobienia swych ojców, (znają) wstyd dla synowych, siostr, matek, i rodziców swoich, dla swiekier i szwagrów także